

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۰۴/۱۴

استاد شاه محمود محمود

برج های ساعت شهر کابل

بخش سوم

۳ - برج ساعت پغمان:

مقدمه:

ای کاش گذر زمان کند میشد و یا یکبار دیگر زمان به عقب بر میگشت. تا کابل شهر نه چندان معمور بلکه مردمان پُرمهر آن را به خلوت می نشستیم و داستان از گذشته تاریخ پُربار وطن را گوش فرا میدادیم .
ای کاش نگاه های ما به عوض دود و باروت و خون و اجساد بیجان به فضای سبز و درختان و باغهای می افتاد که طراوت و شادابی و صفا و عشق را همراه داشت.

ای کاش گوش های ما به عوض صدا و نعره و فریاد مادران و خواهران که بالای تن های آغشته به خون فرزندان و برادران نشسته ؛ به زمزمه ها و آواز پرنده گان که بر بالای درختان سرو و چنار نوای عشق و همدلی را می خواندند؛ گوش فرا میدادیم.

ای کاش افکار ما به عوض جدائی و نفرت و بدبختی و خیانت و دهها خبانت دیگر؛ به دوستی و محبت و صداقت و اعمال نیک و برادری و هموطنی ملبس میبود تا کشور و وطن خویش را آباد و معمور و مردم خویش را در اسایش میدیدیم.

ای کاش فضای عشق را مانند گذشته ئی نه چندان دور یکبار دیگر تجربه میکردیم تا لذت زندگی را به معنی واقعی آن میدانستیم.

بلی! سخن از پغمان و برج ساعت بود که چه در گذشته و ندرتاً در سالهای پسین به آنجا میرفتیم ؛ عشق و زیبایی را در آن صیفیه دلکشا مشاهده و لمس مینمودیم . زمانیکه وارد پغمان میشدیم بعد از گذر پل سنگی: سرک الی باغ سپه سالار، میدان اسپ دوانی که در ایام جشن استقلال (دوره امانیه) با چراغ ها مزین میگردد تا بیگنوت و ارغنده امتداد داشت. باغ سپه سالار و میدان اسپ دوانی و کوتی سهیل که در زمان شاه امان الله خان شفاخانه یا سناتوریم بود؛ از مواضع دیدنی به شمار میرفت . اما سرک دیگر به طرف راست در میدان مقابل طاق آزادی و استقلال و یا یا طاق ظفر که نوید شهامت مردم ما را در خود نهفته دارد. این طاق به حیث دروازه وردی پغمان با کتیبه های نام شهدای استقلال به پا استاده است و مقابل آن آبنه ئی دیگر از سنگ سفید دو ستون مرمرین قرار دارد و در وسط آن لوحه سنگی با زنجیر آویزان است به مشاهده میرسد. این آبنه یادآوری نام آنهمه فرزندان و سپاهیان این سرزمین است که در مقابل شورش جهل ملای لنگ در سمت جنوبی ؛ جان های شیرینی خویش را قربان نمودند تا پیروزی علم بر جهل را بنیاد بگذارند .

اگر ما این مسیر را ادامه بدهیم سرک مذکور در گذشته با سایه بید ها و چنار ها پوشیده بود و به طرف آن جویبار های روان به نظر میرسید تا اینکه در چهارسو میرسیدیم و مقابل مان مسجد جامع امانیه و برج ساعت در چهارراهی مشهور به هتل بهار منتهی میگردد. به طرف راست هتل و دارالعلوم شرعی در بین درختان چهارمغز و چنار قرار دارد و به طرف چپ آن دوکان ها و رستوران ها قرار داشت که با تأسف امروز وجود ندارد. در وسط چهارراه فواره آب در حوض کوچک مرمرین فوران داشت که امروز از آن خبری نیست از این

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنیت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولئ

چهارسو؛ سرک های بالا باغ ، سرک سینما یا تیاتر پغمان و سرک دیگر از عمارت سلامخانه قدیم که از پل سلامخانه میگذشت ، منظره زیبا چهارسو چشمان هر تازه وارد را به خود مشغول میداشت و ناگزیر مدتی به تماشا می نشست.

زیرساخت های پغمان:

ساختمان باغ های تفریحی در پغمان در زمان امیر عبدالرحمن خان و امیر حبیب الله خان سراج الملة والدین آغاز گردید. شیوع مرض وبا یا طاعون امیر عبدالرحمن را مجبور ساخت که به پغمان کوچ نماید. بنابراین توجه او به این شهرک گردید ، توسط تحت نظارت مهندس عبدالسبحان خان باغ و منازل برای خویش و کارمندان دولت اعمار نمود (1) شاه امان الله در همین زمان در پغمان تولد شد.

در زمان امیر حبیب الله پغمان بیشتر مورد توجه قرار گرفت و در بسیار از کار های ساختمانی توسط پیشه وران اتریشی که در هنگام جنگ جهانی اول از اسارت جنگی روسیه به افغانستان فرار نموده بودند انجام گردید. ساختمان ها در ابتدا از روی طرح های مجلات انگلیسی بنا یافت. امیر در دره خم زرگر و بیگتوت روز ها و شب ها؛ داستانهای هزارویکشب را جشن میگرفت.

شاه امان الله خان در پهلوی عمرانات دارالامان نقشه جدیدی برای پغمان ریخت تا جائیکه برخی عقیده دارند که شاه میخواست ؛ پایتخت را به پغمان انتقال بدهد. در حالیکه چنین نبوده است بلکه او عقیده داشت تا فاصله بین کابل و دارالامان و پغمان را از بین برداشته و دست به آبادی های متعدد زد . روی این منظور شخص به نام (دگا دو De Gado) مهندس ایتالوی را توظیف نمود تا تعمیرمسجد، باغها و طاق ظفر را طرح نماید. در حالیکه فاراگو (farago)مجسمه ساز مجاری؛ باغ ها و قصر ها را در کابل با مجسمه ها تزئین مینمود.

شاه امان الله برای اعمار باغ ها و جاده ها و تعمیرات (نظامنامه تعمیرات پغمان) را در 18 ماده در سال 1300 هـ ش تهیه نمود و به تاریخ سه شنبه 29 ماه سرطان 1305 هـ ش در مطبعه سنگی شرکت رفیق در کابل انتشار یافت. در این نظامنامه آمده است که نقشه ها معیاری بوده و دیوار ها از سه فُت اضافه نباشد و دیوار های گلی ممنوع شده بود . دیوار کوتی و عمارت به طرف سرک طاق نما بوده و از گل سفید وطنی پمقان سفید کرده شود و پوشش منازل از آهن باشد و ساختن منازل گِل پوش همچنان ممنوع بود. و برخی مطالب دیگر (2) شاه امان الله تزئینات دیگری را که وابسته به تزئینات شعله مانند که در مهندسی گوتیک فرانسه مروج بود، نیز وارد مهندسی اسلامی نمود، مانند پیش برآمدگی در منزل دوم، نشانه حلقه گل در بالای دروازه . او همچنان مانند پدر کلانش امیر عبدالرحمن خان، سلیقه خویش را در طرح تعمیرات با مهندس در میان گذاشته و آنرا پیاده میکرد . بنابراین برای ساختمان بنای یادگاری به خاطر یادبود از روز تولد شاه امان الله که امروز هم در مقابل مسجد پغمان قرار دارد شاگردان همه مکاتب افغانستان یک یک افغانی اعانه دادند و طرح شاه امان الله شعله آتش در بالای منار و یا در دوکنار منار سمبول معارف افغانستان از طرح های شاه موصوف است.

در بالاتر از مسجد یک امفی؛ تیاتر بزرگ بنا یافت که در آن محافل و جرگه ها تجلیل و تدویر میگردد. این تیاتر امروز هم موجود است.

برج ساعت پغمان:

درمحل ایکه مسجد جامع امانیه و برج ساعت اعمار شده است قبلاً اراضی جنگل زار حاجی اسد خان و عبدالصمد خان بود که سرور سلطان علیا حضرت سراج الخواتین در زمانی که شاهزاده خانم لقب داشت توسط ایشک افاسی محمد شاه خان به وجه نقد شخصی خود خریده بود. که که بعداً مسجد و منار ساعت در آنجا اعمار شد. (3)

اما برج ساعت پغمان درمنار مسجد جامع امانیه که حالا به مسجد جامع حضرت محمد مصطفی ص تغییر نام یافته است ؛ تعبیه شده است . شاه امان الله مهندس ایتالیوی به نام دگادو (de Gado) را توظیف نمود تا مسجد و برج ساعت را نقشه و اعمار نماید . مهندس موصوف با کاربرد مفکوره اروپائی خویش مسجد را در دومنزل و مناره را برخلاف سایر مناره های مساجد که به شکل دایروی بود؛ به شکل مربع طرح نمود. این مناره که در ضمن برج ساعت پغمان میباشد متصل به مسجد بوده و در حدود 4 در 4 متر عرض و 14 متر ارتفاع با اضافه دونیم متر گنبد آهن پوش و محل آذان میباشد ، و سه طبقه یا منزل دارد که در منزل سوم ساعت بزرگی در آن تعبیه شده است. که از فاصله دور نمایان بود.

مسجد و برج ساعت در چهار دهه اخیر مانند سایر عمرانات پغمان ویران و تقریباً از بین رفته بود . اما در سالهای اخیر دوباره باز سازی و مورد استفاده قرار گرفت. سرک ها اسفلت و باغ عمومی برای استفاده مردم تزئین و آماده گردید.